

Návrh vládního prohlášení plánuje šikanovat nevládní organizace po vzoru autoritářských režimů

4.11.2025 - Luboš Pavlovič | Arnika

Návrh programového prohlášení obsahuje šikanózní návrhy na omezení činnosti nevládních organizací, jejich financování a účasti ve správních řízeních. Tyto návrhy budoucí vláda prezentuje jako posílení transparentnosti, ve skutečnosti však kopírují postupy známé z Maďarska, Ruska a Slovenska a směřují k oslabení občanské společnosti.

Asociace ekologických organizací Zelený kruh varuje, že autoři návrhu vládního prohlášení neusilují o transparentnost, ale o umlčení těch, kdo ji kontrolují a připomínají její záměry a návrhy. Požadovaná pravidla pro zveřejňování financování už přitom v českém právním systému dávno existují – informace o financování projektů jsou veřejně dostupné ve výročních zprávách, ve spolkovém rejstříku či registru smluv.

Návrh vznikající vlády tak vychází buď z neznalosti nebo ze snahy ztížit činnost organizacím, které hájí veřejný zájem. Posílení transparentnosti v nakládání s veřejnými prostředky vítáme, musí však být aplikováno vůči všem příjemcům veřejných prostředků stejně. Například u hlavních příjemců dotací – fosilních korporací a velkých podniků je v současnosti kontrola nakládání s veřejnými prostředky zcela nedostatečná.

Plány vznikající vlády, popsané v návrhu programového prohlášení, představují přímý útok na práva občanů a občanskou společnost. Ohrožují přístup ke spravedlnosti, zdravému životnímu prostředí a svobodě vzdělávání, které podporuje kritické myšlení. Návrh programového prohlášení totiž ve skutečnosti:

Porušení mezinárodních závazků

Česká republika se na mezinárodní úrovni zavázala k ochraně práv občanů a jejich účasti na veřejném životě. Aarhuská úmluva, která je součástí českého právního řádu, garantuje v oblasti životního prostředí občanům právo na informace, účast na rozhodování o životním prostředí a právo obrátit se na soud, pokud mají podezření na porušení zákona.

Pokusy o zvláštní označování nevládních organizací na základě jejich financování („financované ze zahraničí“) jsou v přímém rozporu s evropským právem a byly opakovaně kritizovány Soudním dvorem EU, zejména v případech proti Maďarsku. Jde o porušení volného pohybu kapitálu, kterým jsou i dary. Maďarský – a nově i český – příklad je zjevně inspirován ruským zákonem o zahraničních agentech. Za nežádoucí byly ruským režimem označeny stovky subjektů – mimo jiné organizace Člověk v tísni, WWF, Greenpeace, Transparency International, nebo řada nezávislých médií, včetně Reportérů bez hranic či Rádía Svobodná Evropa.

„Aarhuská úmluva není nezávazná deklarace, naopak je závaznou mezinárodní smlouvou. Pokud nová vláda omezí nevládním organizacím přístup do řízení, kde se rozhoduje o projektech s významným dopadem na životní prostředí, poruší tím závazky, které na sebe Česká republika vzala. Součástí úmluvy je také povinnost státu chránit obránce životního prostředí před pronásledováním. Veřejná dehonestace a povinnost označovat se za zahraniční agenty patří mezi metody perzekucí. Jde o první kroky systematické snahy o omezování práva občanů hájit své životní prostředí a zdraví,“ říká

Martin Skalský z Arniky.

Osočování občanů a občanek usilujících o zlepšení svého okolí

“Termín „politický aktivismus“ je používán pejorativně ve snaze očernit občany a občanky, kteří nejsou lhostejní k dění ve společnosti. Úlohou nevládních a občanských organizací je mimo jiné navrhnout zlepšení v zákonech, upozorňovat na systémové chyby a přinášet do veřejné diskuse nová témata. Aktuální návrh má za cíl redukovat veřejnou angažovanost na pouhou účast ve volbách,” uvedla ředitelka Zeleného kruhu Petra Kolínská.

Environmentální organizace sledují mimo jiné dodržování zákonů na ochranu přírody, krajiny a zdraví. Návrh vládního prohlášení ale nepokrytě usiluje o eliminaci veřejné kontroly nad velkými znečišťovateli, těžaři, výrobci potravin a dodržováním opatření proti týrání zvířat. Běžní občané nebo malé obce si často nemohou dovolit investovat svůj čas a finanční prostředky, aby před soudem bránili svá práva vůči velkým korporacím nebo bránili své právo na příznivé životní prostředí v povolovacích řízeních. Ekologické nevládní organizace poskytují lidem, kteří chrání svůj domov, čistou vodu a zdravé prostředí, právní pomoc a odborné zastání.

“Jsou to právě nevládní organizace, které v praxi testují a realizují projekty na zadržování vody v krajině, zajišťují výsadbu alejí nebo návrat života do řek. Pokud je budoucí vláda začne dehonestovat, vzdává se spolupráce s množstvím odborníků, kteří státní správě efektivně pomáhají řešit praktické ekologické problémy,” uvedla Zuzana Lenhartová, ředitelka Hnutí DUHA.

Kontakty:

Luboš Pavlovič, tiskový mluvčí Arniky, Tato e-mailová adresa je chráněna před spamboty. Pro její zobrazení musíte mít povolen Javascript., 606 727 942

Zelený kruh je asociace občanských organizací/ spolků v České republice, která se od roku 1989 zasazuje o ochranu a zlepšení kvality životního prostředí. Řada členských organizací působí na mezinárodní úrovni, jiné se zaměřují na úroveň národní a mnohé organizace jsou aktivní zejména v regionálních či lokálních projektech.

Zelený kruh průběžně sleduje a ovlivňujeme přípravu legislativy a politik v oblasti životního prostředí, a to s důrazem na mezioborový přístup. Při prosazování principů udržitelnosti a společenské odpovědnosti spolupracujeme s veřejnou správou, vysokými školami i soukromým sektorem

Zelený kruh se dlouhodobě zabývá osvětou týkající se zapojování veřejnosti do rozhodování o strategiích, záměrech a projektech s dopadem na životní prostředí.

Více na www.zelenykruh.cz

<https://arnika.org/o-nas/tiskove-zpravy/navrh-vladniho-prohlaseni-planuje-sikanovat-nevladni-organizace-po-vzoru-autoritarskych-rezimu>